

VABAHARIDUSTÖÖ

I

SISU

J. Pert: Raamat.

P. K.: Takistusi vabaharidustöös.

E. Haridusliidu lektorite nimekirja järg.

Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimestiku järg.

Kirjanduse arvustusi.

Jaanuar

1930

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

Hoiatus maal asuvaile hariduslikele organisatsioonidele.

Viimasel ajal on siginenud iseäraline tüüp „hanede püüdjad“, kes pommitavad maa-seltside juhatusi ettepanekutega moodsate tantsude kursuste korraldamise asjus ja lubavad pidada pidusid „tuntud teatritegelastega“. Ilma et ära oodataks lõplikku kokkulepet tasu asjus — sõidab keegi härra kohale ja hakkab pool vägisi kursustega ametisse. Et säära-stel härradel igasugune oskus kursuste korraldamises puudub, siis kursustest osavõt-jaid leidub vähe ja ka needki vähesed valgu-

vad enne kursuste lõppu pettunult laiali. Päril üllatus tuleb aga lõpul, kui esitatakse kohutavad sõidukulude ja tasu arved, mille katmiseks selts nii mitugi pidu korraldama peab. Tegelikult lähevad säära-sed 6-päeva-lised janditamised maksmale üle 100 krooni, sest et tingimused osatakse sarnaselt kombineerida — nii et pärast muud kui maksa.

Hariduslike seltside keskorganid peaksid seltsi hoiatama säära-sed karjeristide õnge kukkumast.

„Haneks“ püütud seltsi tegelased.

Järgmine »Vabaharidustöö« number ilmub veebruarikuu lõpul E. II üleriikliku kirjandusnädala puhul erilise kirjandusnädala album-juhtraamatuna.

E. Haridusliidu büroo

asub nüüd

Tallinnas S. Roosikrantsi 12, Harju Maavalitsuse majas.

Telefon 6-52 (endine)

E. Haridusliit.

PARUKAD.

Kõige suurem parukate laenukogu Eestis ja soodsaimad laenamise tingimused on E. Haridusliidu teatritarvete laos.

Võrrelge jumestamise abinõude müügihindu (värvid, puuder, ninakitt, habemekarvad jne.) müügihindadega mujal.

E. Haridusliidu teatritarvete ladu Tallinnas

S. Roosikrantsi 12. Tel. 6-52.

VABAHARIDUSTÖÖ

JAANUAR

I

1930

S I S U: P. PERT: Raamat. P.K.: Takistusi vabaharidusetöös. E. Haridusliidu lektorite nimekirja järg. Raamatu-
kogudele soovitatavate raamatute nimekirja järg. Kirjanduse arvustusi.

Raamat.

Raamatu tähtsusest, selle levitamisest, valikust ja lugemisest.

Raamat on sõber, kaaslane, seltsimees, õpetaja ja trööstija. Kas ei ole teie lugedes leidnud, et teie elatavat elu on kirjanik ootamatult tabanud, teie unistused on leidnud väljenduse romaanis, teie kannatusedki on juba kirja pandud? Raamat on see, mille kaudu inimene astub kõnelusse, mõttevahetusse ja tutvusvahekorda nii kauge mineviku, kui ka kauge olevikuga. Raamatut lugedes tuleb meie laua taha kõnelusse meiega vaimusuurusi minevikust ja olevikust. Kas poie huvitav või otse vaimustav kuulata heikeks Napoleoni, Goethet, Caesarit, B. Shaw'd ja teisi?! Tuleb seks võtta kätte Napoleoni mälestusi, Goethe teoseid ja Caesari sõjakirjelusi.

Lugedes, lugemisse süvenedes meie hakkamegi kuulma tõeliselt loetavat isikut, rändame ühes viimase etiekujutusega, tutvume tema soovidega, vaimustume ta ideedest ja elame kaasa ta õnnestustele kui ka rõõmudele.

Raamat on elu, on elu tihendatud kokkuvõtte. Hea romaan manab esile ikkagi elavad, liikuvad kujud tõelistena meie fantaasias. Silmapilkudel, kui elu hallus, vaimutus ja südametis löövad valusana hinge, kui elu tunduma hakkab tühjana, sisutuna ja igavana — neil silmapilkudel hea raamat avastab meile uue, teise maailma, kus valitsevad veel kõik need aarded, mis puuduvad silmapilgul ümbrusest. Ja see tunne, selle vastuvõtmine soojendab ning julgustab edasielamist.

Kuid mitte üksi seda — raamat võib vaimustada meid suurte ett võtete kordasaatmisele. Kui palju ohvrimeelsust on kasvanud just kõrged eeskujud raamatute kaudu!

On olukordi, ja väga tõsiseidki, kus ei saa end usaldada või väija kõnelda teistele. Kuid üksiolek on muutumas ometi liialt raskeks, peaaegu väljakannatamatuks. Ja siin tuleb vastu jälegi avakätega raamat. Seda lugedes võid leida eneseie trööstija, sest sama on juhtunud teistega, mis praegu tabanud sind. Ja veel enam, teised on üle elanud rohkemgi, kuid poie sealjuures ometi langenud kokku.

Raamat suudab olla tõsine trööstija. Kuid peale uudishimu vaimusuuruste vastu; peale selle, et raamat aitab ja võimaldab põgeneda elu hallusest kaunimasse, unistatud maailma; peale raamatu kui trööstija — rahuldab ta ka meie vaimseid tarbeid.

Meil on janu teadmiste järele. Meie otsime tõde. Meie otsime jumalat ja õiget usku. Kuid sealjuures ei tea meie, keda oma kaaslastest-inimestest uskuda. Pealegi, kui neid endid vaevavad samad küsimused.

Ja siin tuleb abiks jällegi raamat. Meist vähestele võimaldub päästa Aafrikasse või Ameerikasse, isegi Pariisi. Aga raamatute kaudu ometigi võime saada umbkaudseid ettekujutusi, kuidas seal elatakse. Raamatutes leiame tihtigi suuremaid tõetsijaid kui seda oleme ise. Samuti kõnelusi jumalaga.

Nii näeme siis, et raamatul on suur väärtus ja et see võib mõjutada meie elu, elule suhtumist ja vaimuilmaga väga suures ulatuses.

*

Eel-esitatustki järgneb, kui suur on raamatu tähtsus. Pealegi saab selle kaudu soovikordal mõjutada hulkade meelsust, kas nii või teisiti. Igal juhul aga lugemise kaudu kultiveerub rahva vaimine silmaring, mis on

oluline selle ühiskondlikus ja isiklikus elus.

On maid, kus hinnatakse eriti raamatu levitamist, laialilaotamist rahvas. Venemaa on üks neist, kus kohati rahvaharidustöö võrdlemisi hästi organiseeritud. Siin on välja kujunenud uus instituut ja mõiste: „kni-gonoschestvo“ — raamatu laialikandmine. Raamatukogud on huvitatud, et raamatuid loetaks. Ja siin siis on palgatud isikuid, kes kannavad kätte koju raamatuid. Kuid need astuvad sisse igasse perekonda, kaasas raamat, ja püüavad siin teha selgeks, kui võrra soovitav oleks elanikul-töölisel selle läbilugemine. Raamatukogu enese poolt, lugeja soovimata, viiakse koju siin sellele raamat, kusjuures kaalutletakse põhjalikult raamatu üleandmise korral, millist raamatut see vajab ja ka siis loeb.

Saksamaal on liikvel rändavad raamatukogud — vagunitena jne.

Näeme siis, kuidas raamatukogud on rahvale väga kättesaadavad ja kuidas tehakse juba kõik, et lai publik neid loeks. Raamat tuakse koju ja viiakse mõne aja pärast jälle ära. Nii kasvatatakse lugejaspublikut — kuni muututakse alalisteks raamatukogu küllastajateks.

Raamatul võib olla väga suur mõju. Kõik oleneb sellest — millise raamatuga satume meie kokku. Kui raamat on sõbraks — ja see on nii, — ning meie teame, et head sõbrad kannavad inimest ülespoole, halvad sõbrad aga vastupidi — siis on väga suur tähtsus raamatu valikul.

On tõsi, et iga raamat väärib lugemist. Midagi see ikkagi pakub, olgu kas või kõmu, erootikat, kihutuskirjandust või muud negatiivset vaimu. Kuid sel korral peaks loetama palju, ka vastupidise väimsusega teoseid. Ühekülgsete teoste lugemine igal juhul ei ole soovitav. Need võivad pinda valmistada igasugu ebaloomulikkudele nähtustele kas väimsuse tegavuse alal või tegelikus ülalpidamises.

Raamatuid peab valima just selle tõttu, et pole aega kõiksugu raamatute lugemiseks. Kui inimene ainult loeks — oma elu kestes suudaks ta läbi lugeda vaevalt ühe aastaja ilukirjanduslikud teosed.

Raamatu omamise korral on kõige suurem tähtsus selle lugemisel, lugemisoskusel. On võimalik läbi lugeda raamat — ja ometi hiljem mitte-kui-midagi sellest teada. Kuid jälle vastupidi — raamatust võib jääda mulje, mälestus, lugemisel saadud elamus ja äratus, mis ei kustu niipea või ei kao üldse.

Peab lugema nii, et sellest saada võimalikult suur kasu.

Algastmeliku lugemise korral jälgitakse raamatust ainult sisu arengu käiku, sündmustikku, põnevust. Elatakse kaasa ainult tegevusele ja tegelaste saatusele. Säärase lugemise korral aetakse taga kiirelt lõppu. Üksikasjadest tormatakse silmadega üle — suuri vastolusid, põnevust jne. otsides.

Säärane raamatulugemine on kaunis ühekülgne ja lugeja ei suuda siin vastu võtta kõike seda, mida raamat tõepoolest pakub.

Raamatu lugemine on kunst nagu raamatu kirjutaminegi. See on kirjaniku elumise järeleelamine ja ta vaimutöö järeleseedimine.

Tavalise lugemise korral küsitakse tihti, kas raamatus kirjeldatud isikud, sündmused ja elu on elust võetud. Tahetakse, et kujutus, romaani tegelane oleks elust kopeeritud — ja ainult siis tuntakse selle vastu täielikku huvi. Säärane tahe on aga täiesti ekslik ja enesepete. Igas kirjanduslikus teoses avaldub ainuüksi kirjanik ise paljupalgelisena ja paljuisikuna. Iga kuju taga tuleb enne kõike näha ja hinnata kirjaniku kujutusvõimet, kas õnnestanuna või vastupidi.

Tavaliselt loetakse suure illusiooniga, s. t. kujutatavad isikud, lugeja ettekujutused nakkavad elama. Lugeja silme ette tõuseb elav maailm, millele tunneb ta kaasa naeru ja pisarateni.

See on ideaalne lugeja — kuid väga tihti siiski ühekülgne lugeja. Igas teoses peale illusoorse kaasaelamise väärib tähelepanu veel rida teose olulisi külgi: selle vorm, stiil, lauseehitus, lauseliikmete plastilisus jne. Siis veeti teose kompositsioon, rakendus ja ülesehitus. Peab nägema iga sõna antud paigutuses lauses. Iga lause uusust peatükis. Iga peatükki kui ehituse osa kogu teoses. Alles siis hakkame mõistma seda tööd, mis teose saamisel on tehtud. Alles siis suudame hinnata teose tõelist suurust ja väärtust, samuti ka kirjaniku oma.

Eesti keeles on ilmunud tunnustatud ja peaaegu kõikidesse kultuurkeeltesse tõlgitud E. Faget' teos „Kuidas lugeda?“ Lubatagu alljärgnevas tuua ka sealt tabavaid ja huvitavaid mõttekäike. Selle eessõnas küsib autor, mistarvis meie loeme? Kas selleks, et täiendada oma teadmisi? Või selleks, et arvustada teost? Või et seda nautida? Sellest oleneb ka lugemise viis.

Kui loeme selleks, et omandada teadmisi, siis peame lugema pikalt, kirjutades üles kõik, mis omandame raamatust. Selle järele loeme üle selle, mis kirjutamise üles.

Kui loeme raamatut selleks, et seda arvustada — tuleb jällegi lugeda pikkamsi, tehes

märkusi. Märgime üles autori leidlikkuse, uued mõtted; teisale teose kompositsiooni väärtused kui ka nõrkused ja mõtete käigu, kuidas autor neid arendab või paiskab segi, ühes sisu ärajutustamisega. Siis lõpuks kolmandal kohal toome oma arvustavaid märkusi autori mõtete, teose koostamise, sündmustiku käigu jne. puhul. Võrdleme ta ideid, mõtteid, seisukohti teiste olemasolevatega. Suhtume arvustavalt — kus vaja — autorile. Sest materjalist siis on juba kerge koostada arvustuslik artikkel.

Kuid on võimalik, et teie soovite lugeda ainult nautimiseks. Arvustav lugemine segab siis teid. Siis tuleb lugeda teisiti.

Lugemise esimene seadus on — peab õppima väga pikkamisi lugema. Peab lugema nii pikkamisi, et jõuate teost täielikult nautida, et jõuate omandada sellest kõik teadmised ja et võiksite selle üle kirjutada arvustuse.

Olake laisad lugedes, siis loetakse ebaõigesti. Samuti on liigne kiirustumine laiskuse teine pale. Vaja on lugeda väga tähelepanelikult ja mitte usaldada esimest muljet.

Kuidas lugeda ideelisi raamatuid?

On raamatuid, milles avaldatakse ideid. Kuid on jälle raamatuid, kus mõjutakse lugeja tundeellu. On luulelisi ja dramaatilisi teoseid. Ja kõiki tuleb lugeda eriliselt.

Ideelisi raamatuid tuleb lugeda järgmiselt. Siin peab alati võrdlema teose üksikkohti ja seadma kõrvuti. Säärast raamatut tuleb lugeda eest tahapoole, aga ka tagant ettepoole.

Ideed ei avaldu tervikuna korraga. Järgmine lehekülg täiendab esimest. Aga esimeseta pole täiesti mõistetav teine lehekülg jne.

Mõtteteadusliku teose lugemine on nagu võitlus sellega. Meie peame lugema seda niikaua, — kuni see muutub meile kergeks, kuni püstitame sellele vastu oma seisukohad. Siinjuures ei oleks mõeldav, et lugeja end täis võttes leiab, et tema mõtted on targemad raamatukirjutaja omist. Raamatu vastu tuntagu sama aukartust, kui endas kindla, maailmavaatelise, õpetusi jagava väimse isiku vastu.

Raamatuid, mis kõnelevad meie tunnetele, ei tarvitse lugeda nii pikkamisi kui mõtteteaduslikke.

Siin tuleb lugejal end maha salata, end ära unustada. Kirjanik kirjeldab südame

lainetusi, mitte kirjelduse pärast, vaid et need sama sisendaksid lugejasse. Ta külvab tundeid. Ta soovib liigutada lugeja meeli, tundeelu. Teos peab siin kaasa haarama lugeja. Peab uimastama selle, kusjuures unustatakse oma isik. Siin raamat hüpnotiseerib.

Kuid ka säärasel lugemisel ei tohi puududa kriitiline meel. Meie peame suutma ka siin teose tegelasi ja sündmusikke võtta arvustavalt: kas need on küllalt elulised, ideelised, tõelised ja ehtsad.

Lugemisel satume kokku selle eluga, mida me ise juba tunneme, ja sellega, mis meie uut siit leidsime. Selle uue elame üle, võtame omaks, võtame teatavaks — ja meie oleme rikastunud elamuste ja uute oikordade võimalikkuse võrra. Meie oleme muutunud rikkamaiks!

Teost analüüsid peame oskama ka end analüüsida. Sest meie endi hingeelu, ihad on kriteeriumid, mille varal eraldame kirjelduses võimaliku võimatust.

Kuid on ka teoseid, kus tõelisus puudub täiesti, kus kõik on väljamõeldus, fantastika. Loomulikult tuleb sääraseid teoseid võtta ka teisiti.

Luuletustelugemises ünnib jällegi teisiti kui seda on proosa oma. Luulet tuleb algul lugeda tasa, et aru saada selle mõttest. Siis tuleb aga seda lugeda valjusti, et kõrv kuuleks luuletuse voolavust, rütmi ja riimikõla. Seda ei tule mõista deklameerimisena, vaid omaette valjusti lugemisena. Eriti tuleb siin tähele panna jutumärke, mis määravad ära nii voolavuse kui ka rütmi.

Lugemisel tuleks tutvuda ka arvustustega loetava raamatu kohta. Arvustaja kõneleb teiega loetavast raamatust. Ta on varem selle lugenud läbi ja nüüd avaldab teile oma kaalutatud seisukohti. On loomulik, et need suudavad olla väga kasulikud. Kuid arvustust ei tohi ühelgi tingimusel lugeda enne raamatu lugemist. Sest arvustus on mõjutanud teisse juba teatud vaatevinkli, mis siis segab isikliku seisukoha võtmist ja nautimist. Arvustust tuleb lugeda hiljemini, peale raamatu lugemist. Selle kaudu tutvunete teiste seisukohtadega. Arvustus avab nägema seda, mida te ise lugedes ei märganud. Ja siis lugege uuesti läbi raamat.

Ladina keeles tegere tähendab lugeda ja korjata. Lugegem siis korjates.

J. Pert.

Takistusi vabaharidustöös.

(Muljeid ringreisilt)

Avar on väli vabaharidustööks, palju on seal tööd. Kui aga üldiselt tulemused on tihti väikesed, siis ei ole siin igakord puudus töolistest, nagu võiks arvata, vaid just vastupidi — töölisi on liiga palju. Meil on arvuliselt palju organisatsioone ja seda ühes tegevuspiirkonnas. Sääraseks tegevuspiirkonnaks peaks loomulikult kujunema iga kooli ringkond, mille raadius kõigub 3—5 kilomeetri ümber. Suur hulk seltsi on asutatud varemajal ajal Vene valitsuse surve tagasihoidlikkude nimede all. Vabamate aegade tulles rutati asutama uusi, avaramate põhikirjadega ja üldisemate nimetustega. Et aga uusi tegelasi oli vähe juure saada, siis oleks loomulikult olnud põhikirja muutmisega ja kohasema nimetuse valikuga luua elujõuline ja kõiki tegelasi haarav selts. Aga praegugi jätkub veel see viga, praegugi luuakse endistele juure paralleelsete ülesannetega seltsi. Ei ole kontakti keskkohdade vahel, kohtadel aga võetakse keskkohast tulev algatus nagu ot-sus, mis tuleb täita. Kui aga asutakse tööle, siis on raske leida ruume, jõude, võimalusi, isegi ülesande jaotust tööks. Ja tihti kiratsetakse... ja nägeldakse omavahel parema töö puudumisel...

Majanduslikud organisatsioonid tekivad kindlate ülesannetega, siin ei saa olla arusaamatusi ega töötakistust. Samuti asutised, nagu tuletõrje, kaitseliit jmn. Milleks on aga üksikute külje all: laulu- ja mänguselts (ehk muusikaselts), rahvaraamatukogu selts (ehk lugemisring), spordiselts, hariduselts (ehk kultuurühing) jne.? Eks ole siin ju ühine eesmärk: vaimu- ja kehakultuur, kunsti ja teaduse harrastamine? Üldhariduslikul organisatsioonil võib olla palju harusid (ringe); sinna mahuvad ka väga hästi: põllumajanduse rühm väikese ja ülesandeid mitte küllalt leidva põllumeesteseltsi asemele, karskusrühm nende tihti kiratsevate karskusseltside asemele (kus pealegi tihti mittekarsked liikmed on juhtivatel kohtadel!), naisrühm paralleelselt tekkivate erinimeliste naisseltside asemele, noorterühm veel rohkem mitmenimeliste ja -sihiliste noorte organisatsioonide asemele jne.

Selle seltside rohkuse otsene tulemus on harilikult vaimline ja aineline jõuetus. Vaimline jõuetus tekib tege-laste puudumisel, milleks mõjuvad omavahelised hõõrumised, aineline jõuetus aga pidude ja loteriide mittetasuvu-

sest. Seltside ühinemine tooks otsekohe-se paranemise seisukorras. Hariduslike seltside peasissetulek on olnud ja peaks jääma pidudest ja loteriidest-allegritest. Ja maavalitsused ei tohiks neid koormata lõbus-tusmaksudega!

Ruumide küsimus on tihti tööd takis-tav, eriti suuremate sissetulekute saamiseks pidudest. Muidugi peab vallavalitsuste ja koo-lijuhatustega jõudma kokkuleppele otsekohe-se jooksva ja haridustöö korraldamiseks kooli-des kui sündsaimais haridustöö keskkoh-tades. Pidude korraldamiseks peavad aga selts-id ühegi seltsimaja asutamiseks valla pii-res astuma samme, mis ei ole eriti raske, kui ühe-meelselt andutakse asjale. Ka siin on osalt takistuseks seltside rohkus. Nii on kohti, kus paar seltsi 1—2 km. vahemaal kumbki oma seltsimaja ehitavad saadud mõisate vareme-te ja... mõlemad loodavad riiklikku toetust. Kui üks neist on tuletõrje, siis teeb kok-kuleppe raskeks veel nõue, et majja peab tu-leva alkoholiga einelaud. Peaks jätma loo-tused nii tiheda võrgu toetuseks, nagu ka selleks, et riik hakkab toetama kõrtse! Valitagu valla piires soodsaimas kohas koht ja asutagu ühiselt tööle ehitama kohase plaani järele seltsimaja, küll siis ka ühel või teisel kujul saadakse hiljem toetust.

Töö kohta hariduslikes seltsides on veel tihti vildakaid arvamusi. Osa seltsi peab tööks ainult... pidude korraldamist. Kui peo eeskava on hästi valitud ja hästi kantud ette, siis on see ikkagi alles osa tööst. Kui aga eeskava ka veel on kahtlase väärtusega, har-jutus väga nõrk ja õhtu ülevaim osa... tant-sus, siis ei ole see enam osagi tööst. Ja kah-juks on see tihti nii! Ei tohiks unustada, et iga hariduslike ülesannetega seltsi üles-anne on esimeses järjekorras oma liikmete ja ümbruse kultuurilise tasapinna tõstmine sõna ja raamatu abil. Selleks on ühelt poolt kursuste ja loengute korraldamine hariduse, kunsti, tervishoiu ja oskuste aladelt, teiselt — raamatukogude toetamine ja rahvale kät-tesaadavaks tegemine. Kursused ja loengud peaksid igal talvel iga kooli piirkonnas teo-tuma kindla kava järgi, arvestades koha-pealsete nõuete ja tasapinnaga. Samuti peaks iga kooli piirkonnas olema avalik raamatu-kogu, kus oleks kõik olulisem ja algust või-maldav igalt teaduse alalt lisaks üldisele ilu-kirjandusele. Ei saa pidada sugugi normaal-seks, kui vallas on üksainus raamatukogu. Liiga kaugel on siis lugejale raamat ja seegi

ei aita, kui see tükeldatakse ja n. n. osakondade kaupa käputäis-haaval ja tervikulise ilma laiaili kantakse. Ainult kapitaalsete teoste koondamiseks võiks olla valla piires üks n. n. keskraamatukogu, kuna muidu aga iga iseseisva kooli piirkonnas peaks olema ka iseseisev raamatukogu. Ja seda kogu peab rahvale tutvustama, selleks korraldama vastavaid õhtuid, avaldama soovitavaid nimekirju (järjekorda) jne. — Peale nende kahe tööharu — loengute ja raamatute — ei tohi unustada veel isetegevust osavõtjaille, mis soodsaimini teostub õpiringide kujul, kus liikmed ise võetud teaduse, kunsti või elu küsimusis referaatidega ja mõtteavaldustega esinevad. Muidugi jääb siis oma osa laulule, muusikale, näitekunstile, kehakultuurile jne.; pidudel ettekannetena demonstreeritakse töö tulemusi.

Ei saa jätta eriti rõhutamata vajadust noorte koondamiseks täiuslikuks enesearendamiseks. Võib rääkida tõsisest tormijooksust noortele igalt poolt: poliitilised koondised mõlemalt äärelt, kirik ja teised. Ainult vähe teevad tegemist koolist lahkunud noorega kool ja hariduslik organisatsioon kui otsekohele kohustatud noort kasvatama. Kool ja hariduslik organisatsioon (olgu üldine või noorte iseseisv koondis) peaksid leidma oma ühise töö: kasvatada noori nii, et nad saaksid hariduse ja kasvatuse üldiselt, valigu nad siis täiealistenä isele endale saadud täiuslikkuse alusel suunda maailmavaateis. Selleks on noorte töörühmad (õpingid), kus neid tutvustatakse erapooletult poliitiliste maailmavaadetega, teaduse ja usu, rahu ja sõja küsimustega, kunsti, lõbu ja kõigi eluküsimustega, kus neile tegelikult avaneb võimalus seltskondlikuks tegutsemiseks ja lõbutsemiseks kasvatuslikult seisukohalt.

Tõsisid raskusi seltside töös on mõnelgi pool selle töö sisemisest korraldusest olenevalt. Nii on kohti, kus seltside juhtimisest on jäänud eemale haritlased, eriti õpetajad. Kuigi üksikuid korraldusi põhjus eemale jäätades võib olla hoidumine lisatööst, on ometi enamasti põhjuseks vildakus seltsi elu juhtimises. Nii on kohati hõõrumised ülesannete ja võimu küsimustes. Enamiku madalamad nõuded teostatakse ülekaaluga ja töövõimsamad võõrduvad tööst. Tihti minnakse omakasu püüdvale pinnale. Nii on selts, kus juhid saavad erilisi tasusid, kus iga väikegi töö tasutakse kallilt, kus tegelased (näitemängus, muusikas) kuni 30 prots. üldis-

setulekust saavad endale, kus tegelastele korraldatakse seltsi kulul joominguid ja sööminguid, kus väljasõidud nõuavad kogu tulu jne. Kuski tähendas üks eemalejäänust: meil on siin kohalik aktsiaselts, kes endale teenib tasukuraha. Ja seal oli tõesti muutunud selts teenistuskohaks üksikuile: käputäis tegelasi sai sissetuleku peamiselt endale. Muidugi ei minda siis ka toetama sääraseid seltsi ja peod annavad tulu asemel ainult kulu. — On tarvis tõsiselt tervendada seesuguste seltside elu. Mitte eemale jääda, vaid kõigil haridustege- lastel koonduda, valida vääriised juhid, korvaldada täiesti säärane seltskondliku töö hin- nang! Töö seltskonnas ei ole tasuta, see on huvist asja vastu, on eneseohverdamine ühiseks hüveks, kus tasuks on töö ise. Samuti kõrvaldatagu kindla käega avalike pidudel ja seltside töökoosolekuil alkohol! Need tervendused on hädavajalised, siis on laide kihtide toetus õigustatud otsekohe- haridustööd taotlevalle seltsidele ja siis peav- vad maavalitsused ka lõbustumaksu piira- mise või ärajätmisega toetama neid seltsi, kui neil on näidata teeneid.

Kõigi nimetatud ja nimetamata takistuste kõrvaldamiseks vabaharidustöös ja selle töö juhtimises otsekohele ülesannete taotlemisel parimate tagajärgedega peaksid maal kõik hariduslikul platvormil asuvad seltskondlikud rühmitused koonduma tööks. Seltsid, kel puudub erinev ilme, võiksid kahtlemata sulada ühte ühise avara põhikirja ja nimetuse alusel, koondades varandused ja ajaloo, väiklase kartuseta „allajäämises“. Selles ühenduses ongi nende jõud! Ka võib ajaloolisi nimetusi ju kasutada veel täpsemas ühises nimetuses, kui see tundub vajaline. Kus aga erinevus on kindlakujulisem ega saa su'ada ühte (nagu üldhariduslik selts, naisliikumine, noor- sooliikumine), seal moodustatagu tihe kontakt ühise töö koordineerimise huvides, milleks loodagu omavaheline toimkond.

Säärane koondunud või toimkonna kaudu liitunud hariduslike organisatsioonide keskoht kohalikus tegevusrajoonis peab looma kontakti ka eriülesandelist organisatsioonidega, nagu on seda kõik majanduslikud koondised; tuletõrje, kaitseliit j. t. asutised, et ühiselt lahendada ruumide küsimus ja selgitada vastastikkust toetust töös. On täiesti mõis- tetav ka aineiline toetus majanduslike seltside poolt teistele. Ei ole tegevuskeskkoht küllalt jõuline iseseisva ruumi soetamiseks, tuleb te- gutseda ühiselt naabruses olevate (oma ja naabervalla) seltside koondisega.

P. K.

Haridusliidu lektorite nimestik.

(Järg)

Kaljuvee (-Kalkun), J.

Tallinna pedagoogiumi õpetaja.

Teemid:

1. Miks meie sureme 6 t.,
2. Elu arenemine maakeral ja inimese põlvenemine 3 t.,
3. Elu tekkimine maakeral 3 t.,
4. Bakteerid ja taudid 3 t.,
5. Jääaeg ja ta põhjused 3 t.,
6. Kuhu kaovad valguse kiired 3 t.,
7. Kodumaa maapäev varandused 3 t. ja
8. Mis on soojus 3 t.

Kõneleb pühapäeviti. Laupäeviti võib kõnelda ainult Tallinna-Pärnu kitsaroopalise raudtee lähikonnas.

Nurmiste, N.

Riigi Tehnikagümnaasiumi direktor.

Teemid:

1. Meetrimõõdustik,
2. Raskusenergia,
3. Mitmesugused füüsika valdkunda kuuluvad küsimused,
4. Tehnika uudised 1928. aastal,
5. Reisimuljed Inglismaalt ja Rootsist,
6. Saima järvedel ja
7. Laeva ahjukütja reisi- ja töömuleid.

Puu, G.

Haridusinstruktor.

Teemid:

1. Haridus ja vabaharidus 2—3 t.,
2. Raamatu ja raamatukogude ajalugu 2 t.,
3. Raamatukogundus, raamatukogu sisemine korraldus ja laenutamistechnika 6 t. ja
4. Õpiringid 1—2 t.

Väljasõidu võimalus iga päev,

Reinmann, T.

Arst.

Teemid:

1. Nakkushaigused 1—2 t. ja
2. Lahinggaasid 1—2 t.

Speek, M.

Vann. adv. abi.

Teemid:

1. Eesti riikline kord,
2. Eesti kohtukorraldus,

3. Kuidas kohtus asju ajada,
4. Mis on veksel,
5. Abielu- ja perekonna õigus,
6. Naise õigusline seisukord Eestis,
7. Õigus ja kõlblus,
8. Mis on rahvamajandus,
9. Valmistus ja valmistustegurid,
10. Raha, raha- ja kaubandusasutused,
11. Tööpalk, tema kujundid ja tekkinemine ja
12. Eesti maareform ning tema senised tagajärjed.

Treufeldt, Jaan.

Vannutatud advokaadi abi Kuresaares.

Teemid:

1. Riigivormid.
2. Tähtsamate riikide konstitutsioonid.
3. Riikide liidud.
4. Rahvasteliit.
5. Eesti riigi loomine.
6. Eesti riikline kord.
7. Poliitilise elu korraldus Eestis ja mujal.
8. Erakonnad ja valimisviisid.
9. Eesti kohtukorraldus.
10. Kuidas kohtu asju ajada.
11. Uus Eesti kriminaalseadustik.
12. Pärandusõigus Eestis.
13. Eesti perekonnaõigus.
14. Tempelmaks ja maksunormid.
15. Raha ja laen.
16. Mis on veksel ja kuidas vekslit käsitada.
17. Eesti majanduselu sihtjooned ja korraldamine.
18. Maareform ja selle tulemused.
19. Eesti loodusvarad ja nende kasutamine.
20. Meetrimõõdud.
21. Saaremaa laevanduse ja kalanduse arenemise väljavaated.
22. Ühistegevus Eestis ja mujal.
23. Saaremaa ühistegevuse võrk.
24. Kodukäsitöö arenemise võimalused saartel.
25. Vabaharidustöö ja seltsielu korraldamine saartel.
26. Noorsoo kultuurilise arenemise sihtjooned.

Aeg kokkuleppel lektoriga. Aadr.: Kuresaar, „Meie Maa“ toimetus (tel.: Kuresaar 50).

Raamatukogudele soovitatavate raamatute nimekirja järg.

1000-kroonine kogu.

- Aunver, J.** Kristus ja Buddha.
„Sõnavara“, 1925, 78 lhk. . . . Kr. 1.—
- Farrar, F.** Jeesuse maapealne elu.
Pihlakas, 1902, 460 lhk. . . . „ 1.20
- Freymann, W.** Tunnetusteooria põhiprobleemid.
„Loodus“, 1924, 84 lhk. . . . „ 1.20
- Höfdding, H.** Psükoloogia pääjooned kogemuse põhjal I—III.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1923/24, X+158+IV+180+VI+205 lhk. . . . „ 5.10
- Jerusalem, W.** Sissejuhatus filosoofiasse.
„Varak“, 1922, 186 lhk. . . . „ 2.40
- Niggol, C. H.** Emade kasvatamise küsimus.
Roht, 1910, 68 lhk. . . . „ 0.50
- Tegelik kasvatus enne kooli ja koolis.
„Maa“, 1918, 208 lhk. . . . „ 0.80
- Pestalozzi elavad sõnad.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927, 146 lhk. . . . „ 1.40
- 100 surmapäevaks.
Võru Opetajate Seminar, 1927, 92 lhk. . . . „ 1.25
- Roos, H.** Tulevik on meie teha.
„Varak“, 1922, 20 lhk. . . . „ 0.30
- Tschelpanov, G.** Loogika õperraamat.
„Varak“, 1921, 184 lhk. . . . „ 2.20

2000-kroonine kogu.

- Carneri, B.** Meie aja inimene.
„Teadus“, 1908, 136 lhk. . . . Kr. 0.40

3. liik. Ühiskonna-, õigus- ja majandusteadus:

sotsioloogia, ühiskondlik ning poliitiline elu, rahvamajandus, ühendusabinõud rahvamajanduse ja ühiskondliku elu seisukohalt, töölisküsimus, ühistegevus, statistika, õigusteadus, valitsus, omavalitsus ja karskusküsimused.

100-kroonine kogu.

- Eesti Vabariigi Põhiseadus ja Maaseadus.
„Valgus“, 1921, 16 lhk. . . . Kr. 0.10
- Gerlach, H. v.** Parlament.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, (1921), 63 lhk. . . . „ 0.35
- Kann, A.** Otsekohesed maksud.
(Vaata: Otsekohesed maksud) . . . „ 0.60
- Otsekohesed maksud (A. Kann)
Pihlakas, 1922, 63 lhk. . . . „0.60

- Hughes, J. L.** Eksisammud kooliõpetuses.
„Sõnavara“, 1926, 128 lhk. . . . Kr. 1.50
- Jerusalem, W.** Psüholoogia õperraamat.
„Varak“, 1921, 206 lhk. . . . „ 2.40
- Niggol, C. H.** Kasvatuse radadel I—IV.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, [1920] ja [1921/2?] 210+X+226+VIII+143+XII+316+VIII+136 lhk. . . . „ 6.30
- Töökool ja õppekool.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1921, 75 lhk. . . . „ 0.50
- Oehninger, Fr.** Suur ristikoguduse ajalugu.
Ploompuu, 1908, 530 lhk. . . . „ 6.—
- Raud, M.** Usk ja kasvatus.
Viljandimaa Opetajate Liidu kooperatiiv, 1926, 140 lhk. . . . „ 1.80
- Revél, J. de.** Kombejuht hällist hauani.
„Elu“, 1927, 288 lhk. . . . „ 2.85
- Ruut, K.** Eesti rahvakooli ajalugu.
„Valgus“, 1921, 136 lhk. . . . „ 1.20
- Schneller, L.** Kas tunned maad.
Pihlakas, 1902, 350 lhk. . . . „ 0.75
- Vilms, J.** Tahtevõimlemine.
„Sõnavara“, 1926, 47 lhk. . . . „ 0.75

Ajakirju 100—2000 kr. kogule:

- „Vabaharidustöö“. Ilmub 1927. aastast.

- Pöld, P.** Eesti riigi tulevik ja karskus.
Eesti Karskusseltside Keskskoimkond, 1922, 16 lhk. . . . Kr. 0.20
- Ühistegevus Eestis 1902—1927.
Eesti Ühistegelise Liit, 1927, 352 lhk. . . . „ 3.50

250-kroonine kogu.

- Einbund, K.** Õiguslik riik.
„Postimees“, 1918, 180 lhk. . . . Kr. 0.60

Ihering, R. v. Võitlus õiguse eest. „Teadus“, 1914, 84 lhk.	Kr. 0.40
Loorits, A. Vallaomavalitsuse võimkond ja kohused. „Varak“, 1922, 54 lhk.	1.—
Kleis, R. ja Rägo R. Majandus- teadus ja kodanikuõpetus. „Loodus“, 1929, 271 lhk.	3.30
Scherschenevitsch, G. Riik ja õigus. „Kool“, 1922, 115 lhk.	0.40
Tammann, A. Ühistegevus. „Noor-Eesti“, 1924, 248 lhk.	2.50

500-kroonine kogu.

Adamson, J. Majandusteadus I—II. „Noor-Eesti“, 1926, 211 lhk.	Kr. 3.25
Carnegie, A. Kapital ja töö. „Kivi“, (1922), 138 lhk.	1.20
Dennert, E. Darwinism ja meie aja rahvaliikumine. G. Rosenberg, 1908, 80 lhk.	0.60
Fluss, M. Tulumaksu seadus kõige uuemate muudatustega ja tähtsamate Riigikohtu sele- tustega. (Vaata: Tulumaksu...)	0.50
Kautzky, K. Loomusund ja ühis- elu loomade ja inimeste juures. Hermann, 64 lhk.	0.30
Kruus, H. Jaan Tõnisson Eesti kodanluse juhina. „Odamees“, 1921, 113 lhk.	1.—
— Linn ja küla Eestis. „Noor-Eesti“, 1920, 108 lhk.	0.60
Kurvits, A. ja Kaiv, J. Seadu- sed ja määrused hariduse alal. (Vaata: Seadused...)	3.50
Ruubel, P. Poliitilised ja ühis- kondlised voolud Eestis. „Varak“, 1920, 80 lhk.	0.80
Saturin, D. Inglismaa. „Teataja“, 1905, 164 lhk.	0.35
Scherschenevitsch, G. Ühis- konnateadus I—II. „Varak“, 1921/22.	1.20
Seadused ja määrused hariduse alal. (A. Kurvits ja A. Kaiv) Riigi Trükikoda, 1928, 335 lhk.	3.50
Seadused ja määrused maare- formi teostamiseks. (J. Valge) „Loodus“, 1924, 150 lhk.	2.50

Tassa, K. Veksliseadustik ühes seletustega. (Vaata: Vekslid...)	Kr. 2.—
Tulumaksu seadus kõige uue- mate muudatustega ja tähtsa- mate Riigikohtu seletustega. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1925, 48 lhk.	0.50
Valge, J. Seadused ja määrused maareformi teostamiseks. (Vaata: Seadused...)	2.50
Veksliseadustik ühes seletus- tega. „Sõnavara“, 1926, 128 lhk.	2.—

1000-kroonine kogu.

Helenius-Seppälä, M. Karskus- asja algmed. Eesti Karskusseltside Keskoim- kond, 1922, 68 lhk.	Kr. 0.75
Johanson, L. Töökaitse seadu- sed. (Vaata: Töökaitse...)	0.10
Jõeäär, A. Kriminaalseadustik. (Vaata: Kriminaalseadustik)	10.—
Kriminaalseadustik. (A. Jõeäär) 1929.	10.—
Martens, F. Sõda ja õigus ning sõda ja seadus. „Sõdur“, 1921, 46 lhk.	0.50
Puusepp, L. Noorus ja eluväärtus. Eesti Neuropatoloogiline Selts, 1926, 38 lhk.	0.75
Põllumajanduse album (statistika büroo 10 aasta kokkuvõte). Riigi Statistika Keskbüroo, 1928, 112 lhk.	7.50
Roslavlev, V. ja Grünthal, R. Tempelmaksu seadus. (Vaata: Tempelmaksu...)	5.—
Tempelmaksu seadus. (V. Roslav- lev ja R. Grünthal) Roslavlev ja Grünthal, 1929, 209 lhk.	5.—
Töökaitse seadused. (L. Johanson) Töölise Kirjastus-Ühisus, 1920, 32 lhk.	0.10
Vilms, J. Lõbukultuurist. „Sõnavara“, 1925, 48 lhk.	0.50
Ühistegevusseadus. Eesti Ühistegelise Liit, 1926, 48 lhk.	0.25
Zimmermann, J. Seadus ja juha- tuskiri väljaspool linnu ja ale- veid kinnisvara hindamise kohta. Zimmermann, 1923, 44 lhk.	0.25

2000-kroonine kogu.

- Damaschke, A.** Kogukondlise omavalitsuse ülesanded.
„Teadus“, 1908, XII+252 lhk. . Kr. 1.—
- Eesti riikline statistika. Üldrahva-
lugemise andmed 1922. a.
Riigi Statistika Keskbüroo, 1923,
78 lhk. . . . . „ 2.—
- Elango, J.** Aegade hääli.
Eesti Noorsoo Karskusliit, 1925,
64 lhk. . . . . „ 0.50
- Hansson, R.** Suurem kurja juur.
„Sõnavara“, 1926, 44 lhk. . . „ 0.50
- Kautzky, K.** Karl Marxi majandus-
duslised õpetused.
Komm. Partei Eestimaa Kesk-
komitee, 1920, 266 lhk. . . . „ 2.50
- Martna, M.** 8-tunniline tööpäev.
„Varak“, 1924, 150 lhk. . . . „ 2.—
- Meikop, A.** Noorsooliikumisest
ja noorsoo tööst.
Ü. E. N. Ü. Keskjuhatus, 1927,
316 lhk. . . . . „ —

- Meikop, A.** Noorusjõud I—III.
„Sõnavara“, 1924, 174+192+
+112 lhk. . . . . Kr. 5.—
- Suomela, K.** Karskus ja sport-
võime.
„Sõnavara“, 1924, 57 lhk. . . . „ 0.75

Ajakirju 100—2000 kr. kogule.

- „Eesti Statistika“.
Ilmub 1922. aastast.
„Kevadik“.
Ilmub 1924. aastast.
„Külvaja“.
Ilmub 1926. aastast.
„Töö ja tervis“.
Ilmub 1925. aastast.
„Õigus“.
Ilmub 1920. aastast.
„Ühisjõud“.
Ilmub 1928. aastast.
„Ühistegevusleht“.
Ilmub 1910. aastast.
„Ühistöö“.
Ilmub 1928. aastast.

4. liik. Keele- ja kirjandusteadus ning kunst:

üldteosed keele- ja kirjandusteaduse ning kunsti alalt, keeleteadus, kirjanduse teooria, kirjanduse ajalugu ja arvustused, teater, muusika, noodid, kujutav kunst, kunstide ajalugu ja esteetika.

100-kroonine kogu.

- Kampmann, M.** Eesti Kirjan-
dusloo peajooned I—III.
Pihlakas, 1921, 1923 ja 1924,
318+360+250 lhk. . . . . Kr. 7.50

250-kroonine kogu.

- Linde, B.** Omad ja võõrad.
„Varak“, 1927, 164 lhk. . . . „ 2.—
- Semper, J.** Meie kirjanduse teed.
„Loodus“, 1927, 194 lhk. . . . „ 3.80

500-kroonine kogu.

- Aavik, Joh.** Uute sõnade sõnas-
tik.
A Keisermann, 1921, 160 lhk. Kr. 1.70
- Bergner, H.** Lühike kunsti aja-
lugu I—II.
„Varak“ 1925/27, IX+160+
+112 lhk. . . . . „ 8.80
- Linde, B.** August Kitzberg.
„Varak“, 1926, 48 lhk. . . . „ 1.40
- Peterson, M. ja O. & Ploom-
puu, J.** Ilulugemised I—II.
Ploompuu, 1910—12, 413 lhk. „ 4.—

- Sillaots, M.** Ed. Vilde naistüübid.
„Loodus“, 1925, 48 lhk. . . . „ 0.90

1000-kroonine kogu.

- Aavik, Joh.** Keeleuuenduse äär-
mised võimalused.
„Istandik“, 1924, 175 lhk. . . Kr. 3.50
— Kirjavahemärkide õpetus.
„Istandik“, 1923, 58 lhk. . . . „ 0.80
- Avik, Joh.** Muusikalised kirjad.
„Odamees“, 1921, 48 lhk. . . . „ 0.75
- Anni, A.** Meie kirjanduskul-
tuurist ja kirjandusolust.
Eesti Kirjanduse Selts, 1925,
24 lhk. . . . . „ 0.35
- Eesti õigekeelsuse sõnaraamat
(A—M).
Eesti Kirjanduse Selts, 1925,
560 lhk. . . . . „ 4.—
- Kallas, A.** „Noor-Eesti“.
„Noor-Eesti“, 1921, 200 lhk. . . „ 2.—
- Kärner, J.** Eesti teater XIX aas-
tasajal.
Mutsu, 1923, 48 lhk. . . . . „ 1.50
- Muuk, E.** Eesti keeleõpetus I—II.
Eesti Kirjanduse Selts, 1927,
XII+136+IV+110. . . . . „ 3.—

Sillaots, M. Tammsaare looming.	
„Noor-Eesti“, [1927], 131 lhk.	Kr. 1.75
Tuglas, Fr. Aja kaja.	
„Noor-Eesti“, 1919, 157 lhk.	„ 1.—
— Kriitika III ja IV.	
„Noor-Eesti“, 1919/22/26, 222+ +192+262 lhk.	„ 6.50
Visnapuu, H. Vanad ja vast- sed poeedid.	
„Noor-Eesti“, 1921, 142 lhk.	„ 1.—

2000 kroonine kogu.

Hansen, A. Keelest ja luulest.	
„Maa“, 1915, 62 lhk.	„ 0.25
Jansen, A. Renaissance-aja suur- meistrid.	
A. Org, 162 lhk.	„ 1.75
Jürgenstein, A. Arvustuslised kirjatööd.	
Jürgenstein, 1919, 170 lhk.	„ 0.30
Kangro-Pool, R. Eesti kujutav kunst.	
V. Thomson, 1926, 39 lhk.	„ 2.—
— Kunst ja moraal.	
„Varrak“, 1921, 66 lhk.	„ 0.60
Kann, N. Pildid Lääne-Euroopa kirjandusest.	
Kann, 1906, 170 lhk.	„ 0.75
Kettunen, L. Lauseliikmed eesti keeles.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1924, XII+100 lhk.	„ 1.25
Kevend, E. Ilulugemise kresto- maatia.	
„Rahvaülikool“, [1920?], 160 lhk.	„ 0.50
Kärner, J. Eesti uuemad luule- tajad.	
„Sõnavara“, 1925, 123 lhk.	„ 1.50
— Lehed tulde.	
„Sõnavara“, 1925, 128 lhk.	„ 1.50
Laarman, M. Rembrandt.	
Eesti Õpetajate Liit, 1926, 33 lhk.	„ 0.25

Laarman, M. Tizian.	
Eesti Õpetajate Liit, 1926, 31 lhk.	Kr. 0.25
Liiv, Juh. Kogut. t. I Enesest ja teistest.	
„Noor-Eesti“, 1921, 100 lhk.	„ 1.—
Loorits, O. Eesti keele gram- matika.	
„Odamees“, 1923, 175 lhk.	„ 2.50
Meumann, E. Esteetika süsteen.	
„Odamees“, 1923, 138 lhk.	„ 1.60
Oks, J. Kriitilised tundmused.	
„Siuru“, 1918, 92 lhk.	„ 0.75
Peters, M. A. Esimene katse eesti kirjakeele kõnemeloodia võrdlevas uurimises.	
Akadeemiline Emakeele Selts, 1927, 94 lhk.	„ 1.—
Ridala, V. Ernst Enno.	
Eesti Kirjanduse Selts, 1925, 24 lhk.	„ 0.40
Saareste, A. Valik eesti kirja- keele vanemaid mälestusi.	
Akadeemiline Emakeele Selts, 1927, 160 lhk.	„ 2.—
Semper, J. Näokatted.	
„Odamees“, 1919, 104 lhk.	„ 1.50
Tammsaare, A. H. Sic transit.	
„Noor-Eesti“, 1924, 175 lhk.	„ 1.75
— Artur Valdes.	
„Odamees“, 1918, 68 lhk.	„ 1.—
— Henrik Ibsen.	
„Odamees“, 1920, 40 lhk.	„ 0.50
— Kirjanduslik päevaraamat.	
„Varak“, 1921, 176 lhk.	„ 1.50
— William Shakespeare.	
„Odamees“, 1920, 48 lhk.	„ 0.75

Ajakirju 100-2000 kr. kogule.

„Eesti Kirjandus“.	
(Vaata: 1. liik.)	
„Looming“.	(Vaata 1. liik.)
„L. L. Muusikaleht“.	Ilmub 1924. aastast.

5. liik. Matemaatika, loodus- ja arstiteadus:

matemaatika, täheteadus, füüsika, füüsiline maadeteadus, geoloogia, meteoroloogia, keemia, mineraloogia, bioloogia, bakterioloogia, botaanika, zooloogia, loomaarsti-
teadus, arstiteadus ja tervishoid.

100 kroonine kogu.

Arras, A. Tervisele kasulik ja kahjulik piim.	
Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 15 lhk.	Kr. 0.10
Jürisson-Kleitzmann. Raamat emale.	
Eesti Naiste Karskusliit, 1927, 179 lhk.	„ 1.50
Liin, A. Tiisikus.	
Tiisikuse vastu võitlemise Selts, 1923, 48 lhk.	Kr. 0.25
Lüüs, A. Rahiit ehk inglishaigus.	
Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 16 lhk.	„ 0.10
Rängel, A. Koduloomade arsti- mine ja sünnitusabi (3. tr.)	
„Agronoom“, 1927, 352 lhk.	„ 3.—

Saral, K. Haigused, mida inimesed loomadelt võivad saada. Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 13 lhk.	Kr. 0.10
Schlossmann, K. Gripp ehk influentsa. Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 15 lhk.	„ 0.10
Sumberg, V. Missugune peab olema tervishoiuline elukorter. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10
— Esimene abi õnnetusjuhtumustel (2. trükk). Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 25 lhk.	„ 0.25
Valdmann, J. Inimese soolte ussid. Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 16 lhk.	„ 0.10
— Päikese vannid. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10
Ylppö, A. Lastetoast koolipingile. „Loodus“, 1922, 119 lhk.	„ 1.—

200-kroonine kogu.

Arrak, A. Kopsutiisikuse ravist. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10
Aulanko, H. A. Tubak ja tema kahju. „Sõnavara“, 1925, 32 lhk.	„ 0.25
Hirschfeldt, G. Kuidas kunstlikult nooreks saada. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1920, 32 lhk.	„ 0.10
Kahn, Fr. Linnutee. „Loodus“, 1923, 98 lhk.	„ 1.25
Klein, H. J. Tähtede-ilm. „Kool“, 1922, 88 lhk.	„ 0.40
Kurrik, O. Silmamarjad. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.25
Lunkevitsch, V. Välk ja müristamine. Hermann, 1907, 30 lhk.	„ 0.25
Lüüs, A. Laste hoidmise ja ravitsemise õpetus. „Maa“, 1919, 132 lhk.	„ 1.—
Meyer, V. Elu maa ja taevakehade peal. A. Peterson, 1908, 156 lhk.	„ 0.45
Meyer, V. Ilmaloomine. „Noor-Eesti“, 1925, 80 lhk.	„ 1.25
Rosental, J. Mis on röimatism ehk jooksja. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10
Rägo, G. Mis on matemaatika ja milles on tema väärtus? „Noor-Eesti“, 1921, 22 lhk.	„ 0.30

Schlossmann, K. Sotsiaalne võitlus vähjatõbega. Eesti Tervishoiu Muuseum, 1927, 10 lhk.	„ 0.10
Sumberg, V. Tööliste tervishoid. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10
— Koduapteek. Eesti Tervishoiu Muuseum.	„ 0.10

500-kroonine kogu.

Bloss, G. ja Forel, A. Naisterahvas, tema kehaehitus, suguelu ja tervishoid. „Rahvakirjandus“, 1925, 277 lhk.	„ 3.—
Forel, A. Elu ja surm. Peterburi Eesti Üliõpilaste Selts, 40 lhk.	„ 0.40
Klein, J. Teekond nahasse. „Loodus“, 1927, 86 lhk.	„ 2.50
Lang, J. Energia jäädavuse ja hajumise seadus. „Noor-Eesti“, 1920, 20 lhk.	„ 0.25
Lunkevitsch, V. Taevaalaotus ja taevatähed. „Teadus“, 36 lhk.	„ 0.20
Lüüs, A. Laste ühiskondlik tervishoid. „Loodus“, 1926, 220 lhk.	„ 3.—
Masing, J. Koduarst ja koduapteek I—II. „Rahvaülikool“, 1921, 193+215 lhk.	„ 5.—
Meyer, V. Maakera nabade saladus. „Noor-Eesti“, 1909, 96 lhk.	„ 0.50
— Maavärisemine ja vulkaanid. J. Reevits, 1911, 86 lhk.	„ 0.50
Nernst, V. Maailm uuemate uurimiste valguses. Eesti Kirjanduse Selts, 1927, 56 lhk.	„ 0.50
Pärivus ja valik. „Loodus“, 1927, 364 lhk.	„ 5.—
Veidermann, A. Tervishoiu õpperaamat. „Kool“, 1923, 228 lhk.	„ 2.50
Vilms, J. Suguhaigused. „Loodus“, 1927, 60 lhk.	„ 0.80
Ylppö, A. Ema rinnalapse hoidjana ja toitjana. „Loodus“, 1924, 105 lhk.	„ 2.

1000-kroonine kogu.

Annusson, J. Anorgaaniline keemia I—II. „Rahvaülikool“, [1921], 184+102 lhk.	„ 2.70
Klein, J. Pärivus ja rahvus. „Loodus“, 1926, 110 lhk.	„ 2.75

Lang, J. Füüsika õpperaamat algkoolidele. „Varak“, 1923, 144 lhk.	1.40
Lang, J. ja Sulla, O. Füüsika sõnastik. Ühes täiendusega füüsika sõnastikule. „Noor-Eesti“, 1919, 120+8 lhk.	0.60
Otto, K. Tervishoiu õpperaamat. „Noor-Eesti“, 1922, 102 lhk.	1.25
Vallner, R. Kihvtid ja vastukihvtid. Keisermann, 39 lhk.	0.35

2000-kroonine kogu.

Audova, A. Elu ja elu korraldus I. „Loodus“, 1926, 152 lhk.	3.—
— Inimese füsioloogia ja anatoomia. „Noor-Eesti“, 1921, 174 lhk.	1.75
— Üldine bioloogia. „Loodus“, 1924, 168 lhk.	3.20
Blösch, V. Alg-aja inimene. „Teadus“, 97 lhk.	0.50
— Inimese põlvenemine. „Noor-Eesti“, 1913, 96 lhk.	0.50
Härms, M. Eesti linnustik. „Loodus“, 1927, 218 lhk.	5.—
Kalkun, J. Mineraloogia käsi- raamat (3. tr.) Pihlakas, 1921, 164 lhk.	1.—
— Üleüldine geoloogia. Pihlakas, 1922, 124 lhk.	1.40
Kogermann, P. Orgaanilise kee- mia põhijooned I. „Loodus“, 1927, 166 + 1 lhk.	8.—

Lang, J. ja Erlemann, V. Füü- sika õpperaamat keskkoolidele I — IV. Autorite kirjastus, 1925/26, 128+124+98+144 lhk.	5.30
Lipschütz, A. Elu algus. „Loodus“, 1924, IV+76 lhk.	1.20
— Miks meie sureme. „Loodus“, 1923, 88 lhk.	0.90
Lüüs, A. Rinnalaste toitmine. Põhja-Balti arstideselts, 1915, 96 lhk.	1.50
Netschajev, A. P. Merede tege- vus. „Loodus“, 1922, 52 lhk.	0.60
Niggol, C. H. Loomade ilmast. Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1924, 322 lhk.	2.80
Olt-Ojasalu, A. Koduloomade tervishoid ja sünnitamisabi. „Agronoom“, 240 lhk.	1.50
Piiper, J. Üldise zooloogia põhi- jooned. „Loodus“, 1920, 224 lhk.	1.40
Rootsmann, D. ja Lang, J. Kosmograafia. „Loodus“, 1926, 156 lhk.	2.20
Schmeil, O. Botaanika käsi- raamat (3. tr.) „Noor-Eesti“, 1920, 206 lhk.	1.75
— Inimene ja tema tervishoid. „Loodus“, 1920, 96 lhk.	0.70
Ajakirju 100—2000 kr. kogule. „Tervis“. Ilmub 1909. aastast.	

6. liik. Tegelikud teadused:

põllumajandus, karjakasvatus, sulg- väkeloomapidamine, aiandus, metsandus ja muud majapidamise harud, tehnika, tehnoloogia, fotograafia, ehitusteadus, raamatupida- mine, sõjaasjandus, sport, mängud ja muu oskussihiline kirjandus.

100-kroonine kogu.

Aamisepp, J. Kanakasvatus põllumehe tuluallikana. „Agronoom“, 1925, 45 lhk.	Kr. 0.30
— Kartul loomatoiduna. „Agronoom“, 1926, 28 lhk.	0.25
Käbin, A. Noorkarja kasvataja. Eesti Põllumeeste Keskselts, 1926, 32 lhk.	0.25
Leesment-Mälberg, E. Pere- naiste käsiraamat. „Agronoom“, 1925, 224 lhk.	2.20
Liidemann, G. Talu masinad. A. R. T. Põllumajandusliit, 76 lhk.,	0.75
Lühike loomakasvatuse õpetus. Asunikude, Riigirentnikkude ja Väikep. Liit, 1927, 168 lhk.	1.25

Nyländer, H. ja Cajander, E. Lüpsikarja pidamine. „Maa“, 1921, 271 lhk.	1.80
Põllu ja rohumaade parandami- sest ja väetamisest. A. R. T. Põllumajandusliit, 1928, 104 lhk.	0.70
Talu ehitused. A. R. T. Põllumajandusliit, 1928, 92 lhk.	0.75
Talu korrastusest ja aia asuta- misest. A. R. T. Põllumajandusliit, 1928, 122 lhk.	1.—
Velitar, J. Pekonsigade toitmine. Eesti Põllumeeste Keskselts, 1926, 24 lhk.	0.25

— Viljakasvatamisest põllul.
A. R. T. Põllumajandusliit,
1928, 138 lhk. . . . . „ 0.90

200-kroonine kogu.

Aamisepp, J. Eesti põllumehe kanakasvatus.
Leoke, 1917, 188 lhk. . . . . „ 2.50
— Kodune nahaparkimine.
Leoke, 1920, 32 lhk. . . . . „ 0.30
— Kuidas kartulikasvatust tõsta ja selle kasutamist korraldada.
„Agronoom“, 1926, 44 lhk. . . . . „ 0.75
Adamtau, J. Vabad mängud ja sport.
Adamtau, [1920], 80 lhk. . . . . „ 1.25
Buxhoevden, D. Lõhkeained I—II.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1923, 80 lhk. . . . . „ 2.90
Collan, Y. Seakasvatuse õpetus.
„Agronoom“, 1922, 71 lhk. . . . . „ 1.—
Eslas, A. Liht- ühekordse taluraamatupidamise juhtnõõrid.
Põllumajandusline Raamatupidamistalitus, 1925, 72 lhk. . . . . „ 1.—
Johanson, A. Tegelik maaparandus.
Eesti Põllumeeste Keskselts, 1925, 20 lhk. . . . . „ 0.25
Juhatused savihoonete ehitamiseks.
„Agronoom“, 1922, 31 lhk. . . . . „ 0.20
Juhatuskirjad piimatallitusühingutele. (3. tr.).
Eesti Ühistegeline Liit, 1927, 64 lhk. . . . . „ 0.25
Kallit, P. Piimakarja toitmine.
„Agronoom“, 1927, 216 lhk. . . . . „ 2.50
Kivi, J. ja Hänninen, K. Kanakasvataja käsiraamat.
„Agronoom“, 1925, 239 lhk. . . . . „ 2.80
Käsebier, A. Luhakooder, A. Tähtsamad taimekaitse vahendid ja nende kasutamine.
Käsebier ja Luhakooder, 1928, 31 lhk. . . . . „ 0.40
— Põllumehe käsiraamat.
(Vaata: Põllumehe . . .) . . . . . „ 3.—
Mets, J. Lähemad ülesanded loomatoidu kasvatusel.
„Agronoom“, 1925, 32 lhk. . . . . „ 0.30
Maurer, A. Juhtnõõre ühiskaupluste tegelastele.
Eesti Ühistegeline Liit, 1927, 25 lhk. . . . . „ 0.10
Pihkala, L. Spordi õpetus.
Spordi Liit, 1923, 252 lhk. . . . . „ 2.50

Pool, Th. Kodused ja ostu-jõutoidud.
„Agronoom“, 1926, 42 lhk. . . . . „ 0.50
— Kuidas loomatoidu kasvupindade eest hoolitseda ja neid suurendada.
„Agronoom“, 1925, 44 lhk. . . . . „ 0.35
Põllumehe käsiraamat (A. Käsebier).
Akadeemiline Põllumajandusline Selts, 1926, VIII+364 lhk. . . . . „ 3.—
Rand, J. Turvas, tema kasutamine majapidamises ja tööstuses.
Eesti Turbatööstuse Selts, 1924, 26 lhk. . . . . „ 0,25
— Sammalturvas, tema kasutamine majapidamises.
Eesti Turbatööstuse Edendamise Selts, 1927, 32 lhk. . . . . „ 0.35
Reinmann, K. Eeskuju-maalt.
Eesti Ühistegeline Liit, 1925, 64 lhk. . . . . „ 0.50
Rängel, A. Hobusekasvatavad, hoolitsege varsa kapjade eest.
„Agronoom“, 1926, 40 lhk. . . . . „ 1.—
Õunapuu, A. Uued Soome-Rootsi laulumängud.
Leoke, 1909, 48 lhk. . . . . „ 1.—

500-kroonine kogu.

Aamisepp, J. Kaunvilja kasvatus.
Akadeemiline Põllumajandusline Selts, 1927, 45 lhk. . . . . „ 0.75
— Kodujäneste pidaja käsiraamat.
Leoke, 1921, 168 lhk. . . . . „ 0.80
— Loomatoidu juurvilja kasvatamine.
Asunikud ja Riigirentnikkude Liit, 1925, 12 lhk. . . . . „ 0.06
Eslas, A. Taluraamatupidamise õpetus I.
Põllumajandusline Raamatupidamise talitus, 1926, 108 lhk. . . . . „ 1.25
Gummerus, K. ja Alfthan, A. Hobusekasvatuse käsiraamat I—II.
„Maa“, 1921/23, 206+240 lhk. . . . . „ 2.90
Hänninen, E. Naiskäsitööd.
Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisus, 1924, 160 lhk. . . . . „ 2.60
Kallit, O. Lambakasvatusest.
Eesti Põllumeeste Keskselts, 1924, 15 lhk. . . . . „ 0.15
Kleesment, R. Aiatöö õpperaamat.
„Agronoom“, 1927, 298 lhk. . . . . „ 3.25

— Maasikakasvatus aias.	
„Agronoom“, 1925, 36 lhk.	0.60
— Marjaaed.	
„Agronoom“, 1925, 48 lhk.	0.90
Kompus, C. Juurevilja seemne- kasvatus.	
„Agronoom“, 1924, 56 lhk.	0.75
Kosenkranius, K. Juhatused sigade — eriti väljaveosigade— kasvatamisest ja hoidmisest.	
Kosenkranius, 1923, 42 lhk.	0.35
Kramer, O. Kodune veinitööstus (2. trükk).	
„Agronoom“, 1926, 48 lhk.	0.80
Mets, J. Eesti põllumehe linakas- vatus.	
„Agronoom“, 1921, 52 lhk.	0.50
Mäekala, M. Tegelikud tööd me- silas.	
„Täht“, 1924, 278 lhk.	2.40
Müller, J. Minu süsteem.	
„Teadus“, 1918, 120 lhk.	0.60
Olbrei, F. Detektorist refleks- vastuvõtjani.	
Raadio Ringhääling, 1929, 64 lhk.	0.75
Parikas, J. Väike foto-amatöör. J. ja P. Parikas, 1924, 44 lhk.	0.45
Parinback-Langer, E. Laulu- mängud.	
„Töökool“, 1926, 52 lhk.	1.—
Pill, M. Seemnekasvatataja aabits.	
„Agronoom“, 1925, 40 lhk.	0.50
— Seemnevilja puhastus- ja sorti- mispunktid.	
„Agronoom“, 1927, 72 lhk.	0.40
Pool, Th. Põllumajanduslised ehitused I—II.	
„Agronoom“, 1921, 92+53 lhk.	2.—
— Põllumajanduslikud pildid Daa- nist.	
„Agronoom“, 1925, 128 lhk.	1.50
Rängel, A. Varsakasvatamine.	
„Agronoom“, 1921, 36 lhk.	0.60
Vilms, J. Spordi kui füüsilise töö asemiku puudused tervis- hoius.	
„Noor-Eesti“, 1921, 24 lhk.	0.20
1000-kroonine kogu.	
Aialilled, ilupuud ja ilupõõsad.	
„Teadus“, 1914, VIII+184 lhk.	1.50
Aksel, J. Betoonasjandus sõja- väs.	
Kindralstaabi VI osakond, 1927, 189 lhk.	2.50
Tomingas, E. Raadio aparaatide vead.	
„Teadus ja Tehnika“, 1924, 64 lhk.,	0.75
Daniel, O. Metsakasvatus.	
„Loodus“, 1926, 204 lhk.	6.—
Keegiste, A. Värvimine ja tapee- timine meistri abita.	
„Agronoom“, 1928, 50 lhk.	0.75
Lillo, A. Hobuste toitmine.	
Eesti Põllumeeste Keskselts, 1925, 20 lhk.	0.25
Luik, J. Maaparandus ja selle mõju puude juurdekasvu peale.	
Tartu Ülikooli Metsaosakond, 1926, 104 lhk.	1.—
Mitmesuguste väljaõblemise tähe- tede ja monogrammid kogu.	
Jäik, 1927, 32 lhk.	1.—
Muld, K. Kodune värvimine ja pleekimine.	
I. Riidevärvitööstus Eestis, 1924, 32 lhk.	0.40
Parikas, J. ja P. Fotograafia õpperaamat. (3. tr.)	
J. ja P. Parikas, 1923, XXII + 218 lhk.	3.50
Pill, M. Sordikasvatus.	
P.-L.P. K. Seemneviljatoimkond, 1918, 87 lhk.	0.45
Pool, Th. Põllumajandusline õppe- reis Hollandi.	
Põllutööministeerium, 1922, 104 lhk.	0.65
Pöld-Riives, M. Taimetoidud.	
Eesti Põllumeeste Keskselts, 1926, 171 lhk.	1.50
Raudkats, A. Seltskondlised mängud VI.	
1927, 96 lhk.	1.—
Reinik, M. Mesiniku päevaraam- at, 50 pere jaoks.	
M. Reinik, 1927, 148+4 lhk.	1.—
Sookultuur. I—VIII	
„Agronoom“, 1923/25, 1926/27, 64+72+76+80+48+72+106 lhk.	6.50
Spuhl-Rotalia, J. G. Pomoloogia õpperaamat I—II.	
Spuhl-Rotalia, 1924/27, 100+ 31 lhk.	3.40
Tannbaum, A. Keedu- ja maha- pidamise-juht.	
A. Tannbaum, 1926, 244 lhk.	2.50
Treufeldt, H. Mõõtude käsi- raamat.	
1923, 32 lhk.	0.40
Varimõis, L. Kangakudumise õpetus.	
Varimõis, 1927, 48+84 lhk.	3.50
Varma, A. Pesulõigete joones- tused.	
Pihlakas, 1921, 8+16 lhk.	0.35

(Järgneb.)

Kirjanduse arvustusi.

E. Saks: Kodutu. Romaan. 246 lk. *) , 575 s. **) KJÜ Loodus. 1929. — Kirjeldatakse, kuidas elujõuline talutüdruk muutub olude sunnil aegamööda neurasteeniliseks vanatüdrukuks. Peapõhjuseks: isiklik passiivsus, omaette-olek, siis edasi olukord: koduste hoolimatus, majanduslik ahnus, oma hooleks jätmine jne. Autor kujutab seda sugestiivselt, usutavalt, kuid ühtlasi ka pinnaliselt, mitte näidates sügavusi. Noore kirjaniku kohta tähelepanav teos. Sõnastuses on kohati dissonantslikke väljendusi ja saamatusi; lõpp on otsitud. Kuid need pahed pole liiga suured. D. P.

M. Jürna. Üks armastus. Viis novelli. 149 lk., 3 kr. E. Kirjanikkude Liit. 1929. — Neli novelli on võetud seksuaalelu alalt, viies („Kärbid“) räägib naise patoloogilisest kalduvusest murda elavaid loomakesi. Aine on üldiselt käsitletud pisut groteskselt, julgelt, koguni jõhkraltki, kuid niivõrd piiripidavalt, et sellesisulise kirjandusena tundub täiesti lubatuna. On meelejäävaid tüüpe ja tänapäeva elutingimuste usutavaid kajastusi. Novellid on tihedad, hea taibuga üles ehitatud, sõnastus valitud, osalt pingutatudki. Tarvitatakse keeleuenduslikke vorme. D. P.

A. Mälk. Surnud elu. Jutustis. 145 lk., 190 s. Noor-Eesti. 1929. — Pidalitõbilast arstituna välja lastud tuleb Peeter kodutallu, kus naine on seaduslikult läinud mehele endisele sulasele. See algolukord on tugev, kuid pärast laskub jutustis keskpäraseks: Peetril ei sobi kodutalus, ei sobi ka välisilmas, tahab naiseks võtta saatusekaaslast Annit, kuid see viiakse jälle haigemajasse. Peeter tõmbab enese oksa. Ei paku suuremat hingeelu analüüsi alal ega ka olustiku kirjeldamisel. Keskpärane. D. P.

A. Strindberg: Üksi. Jutustis. Tõlk. A. Lemberg. 89 lk., 150 s. E. Kirjanduse Selts. 1929. Eluloolise ülevaatega. — „Ü“-s jutustab autor mina-isikus oma siseilmast viimasel elujärgul, seega siis osalt autobiograafiline ja autori närvlikku hingeelu tutvustav teos: kesk linnaaskeldusi tunneb end autor täiesti üksikuna, kirjeldab, kuidas ümbruskond mõjub ta tunnetele ja kuidas puuriloomana on rahunud hing. Mõtterikas, tihe, närvlik, palju psühholoogilist analüüsi,

vähe tegevust. Valitseb leplik meeleolu, kuigi närvlik olek ei lase kaasa elada.

D. P.

Eesti nüüdislühirika. Koostanud **Gustav Suits.** 288 lk., 350 s. E. Kirjanduse Selts. 1929. Autorite piltidega, lühikeste elulugudega ja sissejuhatava kokkuvõttega G. Suitsu poolt. — Raamatu 222 luuletist esindavad järgm. autorite loomingu: Enno, 17 laulu, Suits, 26, Ridala, 17, Under, 25, Adson, 20, Barbarus, 20, Visnapuu, 20, Alle, 13, Kärner, 16, Semper, 21, Adams, 10, Hiir, 10, Schütz, 7. Eesti XX sajandi lühirikast antakse iseloomustav läbilõige, samuti igast luuletajast tema isikupärasem ja väärtuslikum osa. D. P.

R. Sirge: Rahu, leiba, maad! Romaan, 782 lk., 14 kr. KJÜ. „Loodus“ 1929. Suur kaheköiteline „Looduse“ romaanivõistl. II auhinna saanud romaan annab ulatusliku läbilõike maailmasõja ja 1917. a. revolutsiooni sündmuste arengust Tartus. Ainetele käsitatud uusrealistliku värvikusega, kuid avarapiirilise miljöõ, rohke tegelashulga ja sündmuste rohkuse tõttu teos on jäänud pinnaliseks ja kompositsiooniliselt laialivalguvaks. Sõnastuses ja miljöös on kohati liigset naturalistlikku robustsust ja peatumist tarbetuil üksikasjul. Sündmustiku arengus on impeerivad ajalikkust ja monumentaalsust, kuid puudub suurem sügavus. Vaatamata rohketest puudustest Sirge teos on huvitavaks ja tähelepanu vääriks saavutuseks Eestis viimaseil aastail ilmunud suuremaid ühiskondlikke sündmusi käsitlevate romaanide hulgas. Al. An.

E. M. Remarque: Läänerindel muutuset. Romaan. Tõlk Gr. Koch. 186 lk. Tapper 1929. — Maailmakirjanduses kuulsaimast raamatust. Tõlgitud juba peaaegu kõigisse kultuurkeeltesse. Lihtsa, kuid põrutava tõepärasuse ja veenvusega kirjeldab noor Saksa kirjanik selles maailmasõja õudusi. See on raamat, mille mõju rahu heaks kindlasti suurem kümne desarmeerimiskonverentsi tulemustest. Kuigi teos kirjanduslikult väärtuselt ei küüni Barbusse „Tuleni“, see siiski on üldisel tunnustusel mõjuvam sõjaromaan maailmakirjanduses üldse. Teos ei tohiks puududa ainsastki raamatukogust. Al. An.

A. Kirsimägi: Puhastustuli. Romaan, 435 lk., 8,50 kr. KJÜ. „Loodus“ 1929. — Selles „Looduse“ romaanivõistlusel I auhinna õnnistatud teoses kirjeldatakse kergats-

*) Leheküljed on märgitud teksti ulatuse järele. On võimalik märkida ka paberi järele.

**) Hinnad on brošeeritute kohta.

liku ja moehalbi korporandi tühiseid armu-seiklusi ja korduvaid joominguid, mille tulemuseks võlgadesse sattumine ja blaseerumine. Romaan on suuresti autobiograafiline täis peategelase naiselikkude eneseimelust, psüko-loogiliselt võlts ja õõnes (eriti lõpuosas.) On üksikuid õnnestunud kirjeldusi, kuid need ei suuda õigustada ei teose auhindamistega avaldamist. Autori väheste kirjanduslikkude vooruste tugevamaks osaks on jõuline ja elav kirjeldusoskus, kuid teos sisuline lamedus ja kompositsioonilised nõrkused ei lase pääseda stiililist värvikust mõjukamale maksvusele. Looduse romaani-võistl. auhinnatud raamatuist on „Puhastus-tuli“ nõrgemaid.

Al. An.

A. H. Tammsaare: Tõde ja õigus II osa. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus. — 580 lk., hind 6 kr. Kui nimetatud teose esimene osa, kujutades maa-elu, nihutas oma eluliste tegelastega teose autori meie kirjanduses esmajärgulisele kohale, siis on romaani linna- ja koolielu kirjeldusega teine osa väärt jätke, mis viib meid survele ajajärku, milles oli tegevus peaaegu viimse võimaluseni piiratud ja kogu elu viidud keerlema üksi sõnadele. Sõnade-tegemine on iseloomuliseks jooneks tollele ajale, milles mööduvad Vargamäe Hindreku keskkoolipäevad Mauruse esimese järgu õppeasutises. Viimast on õigusega samastatud Hugo Treffneri gümnaasiumiga, kuid oleks ekslik näha direktor Mauruses ainult Hugo Treffnerit, nagu on seda püütud teha kuni ankeedi korraldamiseni, sama ekslik kui oletus, et Vargamäe Andres oli kirjaniku vanaisa, kellelt mõlemailt autor on küll laenanud üksikuid ja iseloomulisemaid jooni, kuid muide luues ja andes oma romaanis kunstiliselt usutavad, elulised ja isikupärased kujud, kes lugejat haaravad oma inimlike joontega võimsalt kaasa. Meie raamatukogudes peab seisma Tammsaare „Tõde ja õiguse“ II osagi kirjandusliku suurteosena esi- ja aukohal.

B. L.

Oskar Luts: Pankrott. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus. 192 lk., hind 2 kr. 75 s. Lutsu järjekordne novell on tahtnud käsitleda meie ühiskondlikus elus nii harilikuks muutunud suurte ettevõtete järjekordseid pankrotte, mille põhjustajaks ei ole majandusliku elu tingimused, vaid — naised, kes

oma kulukusega viivad kokkuvarisemisele ka kõige elujõulisemad ärid. Luts on võtnud selliseks hukutajaks Venemaalt saabunud optantlanna, kes meelitab suurärimehe alla kirjutama ülejõulised vekslid ja esitab siis need sissenõudmiseks. Luts on seda kõike kirjeldanud temale omase kerguse ja pealiskaudsusega, mis aga ei kutsu just protestima, vaid sunnib sageli ennem muhelema. Kerge teos, mis aga küllalt sobib kergelt lugemist harrastajale.

B. L.

Richard Janno: Metsmees. „Looduse“ kirjastus, Tartus. 216 lk., hind 5 kr. 50 s. „Looduse“ läinud aasta võistluse romaanide hulgas on see ajakirjanduslikult kerge ja siiski loetav teos Sachs'i „Kodutu“ järel vast kõige kaalavam, kuigi „Metsmehe“ kirjanduslikud voorused pole kuigi ulatuslikud. Janno nali pole kuigi muhelemapanev ega kaasakiskuv, vaid ennem juba veidi kuiva-võitu ja rohkem pilkesse kalduv ja samal ajal ka püüdev olla tark ja õpetlik, nagu kunagi kõikteadjal ajakirjanikult pärit olev teos. Autor pilkab meie hõimlasi ja paljastab nende tõelist olemust, mille inimlikud tõukejõud pole alati kaugeltki nii omakasupüüdmatud kui eemalt vaadates paistab. Noore kirjaniku elumehelikult üleolev toon naistest kõneledes kuulub kohati samal võistlusel esimese auhinna saanud „Puhastustule“ väärikirjanduslikkudesse omadustesse.

B. L.

Karl Rumor: Kui Saara naerab. „Noor-Eesti“ kirjastus, Tartus. 228 lk., hind 3 kr. Võrreldes Karl Rumori eelmise koguga „Sammud kaduvikku“ ja üldse tema paremate lehekülgedega eelmisest loomingust, kuulub käesolev novellikogu kirjaniku jõude-aja teoste hulka, milles autor on teinud väga suuri järeleandmisi meie ajale, mis harrastab kõike, mis on veidi rõve ja pikantne. Rumori varasemas toodangus oli sageli leida jõulist väljendusviisi, mis ei põrganud tagasi naturalistlikkude olukordade ja sündmuste julgesõnalisest kirjeldusest. Seda jõulist väljendusviisi otsime asjata käesolevast novellikogust, milles on ülekaalus rohkem kōiditavad seksuaalsed vahe- ja olukorrad, ja nende kujutus pole õieti üheski novellis tõusnud kunstipärasemale väljendusele, vaid on jäänud väikekodanlikule arvõetsemisele, nagu neid armastavad tavaliselt mehed, kelle elujõu ja -energia on enesega viinud kaasa aastad ja elu.

B. L.

(Järgneb)

Raadioinstruktor Haridusliidu teenistuses.

Alates 1. jaanuarist käesoleval aastal on Haridusliidu juures ametisse seatud peale teiste instruktorite ka raadioinstruktor. Tema ülesandeks on teadmiste levitamine raadio alal ja selle arendamisele igapidi kaasaaitamine. Selleks korraldatakse kohapealsete seltside ja organisatsioonide väljakutsel rahvarikkamates kohtades ja provintsilinnades ühekordseid propaganda ja selgituse kõnekoosolekuid ühes vaidlusõhtutega ja õpiringide tegevuse algatamisega ja raadio kursusi.

Propaganda- ja selgituskoosolekuid võib korraldada ühe- kuni kaheõhtusi, ühes kaassaskäivate praktiliste demonstratsioonidega. Kui on soovitatav ka demonstreerimine, siis tuleks väljakutsuval organisatsioonil ette teatada, kas on kohapeal vastavaid abinõusid või tuleb instruktoril need ise kaasa tuua; viimasel juhul tuleb ära märkida, missugused aparatuurid just kõne alla võiksid tulla, arvestades kohalikkude oludega ja kuulajaskonna nõudmistega ning võimalustega (missuguseid jaamasid tahetakse kuulata, kui kallis peaks olema demonstreerimiseks kaasavõetav aparaat). Kursuste kestvus on normaalselt kaks nädalat. Kõige lühemaks kursuse ajaks võiks olla üks nädal; alla seda aega kujuneks kursus liiga pealiskaudseks.

Niisama nagu ühekordsed propaganda-kõnekoosolekud, võivad ka kursused demonst-

ratsioonidega seotud olla, mis asjasse süvenemiseks palju kaasa aitab.

Instruktori väljakutsumiseks tuleb vastaval organisatsioonil pöörata Eesti Haridusliidu poole Tallinnas, S. Roosikrantsi 12, kust antakse täielikke teateid instruktori väljasõidu aja ja muude andmete üle. Instruktori väljakutsuja organisatsiooni kanda on ainult sõidukulud, kohapealne ülalpidamine ja korter.

Et säärase kulude jaotamisega raadioinstruktor peagu kõigile kättesaadavaks on tehtud, siis jääks ainult soovitada, et kõik vastavad organisatsioonid ja seltsid seda võimalust õigesti hindaksid ja võimalikult peatselt ka tegelikult ära kasutaksid. Pealegi on raadioinstruktor oma sõitudel alati vastavate mõõduriistade ja abinõudega varustatud, nii et ta ka kohapealsetele raadiokuulajatele abi- ja nõuandjaks võib olla, andes nõu ja juhatusi, kuidas vananenud seadeid moodsatele nõuetele vastavalt ümber korraldada ja olemas olevaid vigu kõige otstarbekohasemalt kõrvaldada. Tegelikud aparatuuride parandustööd käivad eritasu alla E. Haridusliidu poolt kindlaksmääratud normide järele.

Kui alati ei ole võimalik instruktorit kohapeale välja kutsuda, siis võib juhatusi ka kirjateel saada, adresseerides küsimused Eesti Haridusliidu raadioinstruktorile, Tallinna, S. Roosikrantsi 12.

Korjandus vabaharidustöö edendamiseks ja kõikide teiste E. Haridusliidu ettevõtete heaks.

Kohtu- ja Siseministeriumi poolt on lubatud E. Haridusliidul korraldada korjandus vabaharidustöö edendamiseks 125 korjanduslehega. Kuna korjanduslehtede väga piiratud on, siis ei saa Haridusliit sel aastal korjanduslehti kõikidele liikmetele välja saata, vaid palub neid liikmeks olevaid organisatsioone, kes soovivad korjandusest osa võtta, sellest teatada Eesti Haridusliidule. Organisatsioonide kaudu korjatud summadest võib jätta korjaja organisatsioon endale 50 protsenti korjatud summast.

Kõiki kaasaaitajaid ette tänades

Eesti Haridusliidu juhatus.

Eesti Haridusliidu kirjastusel

ilmusid trükist:

Aksel Karheiding'i „Õnne põrgu“. Sattüüriline komöödia 3 vaat.

Näidendite võistlusel auhinnatud näidend.

Jakob Mändmets'a „Ebajumal“. Näidend kolmes vaatuses.

Näidendite võistlusel auhinnatud näidend.

Mihkel Aitsam'a „Maakuld“. Näidend neljas vaatuses.

Mängimiseks laenab raamatuid E. Haridusliit

Tallinnas, S. Roosikrantsi 12. Telefon 6-52.

Kas need kolme aasta eest tehtud näiteseinad on teil ikka veel nii ilusad!?

„Jah, kartsime tellides küll, et ega nad kuigi kaua vastu pea, sest oli ju Haridusliidust tellides töö poole võrra odavam kui mujal küsiti. Aga pole midagi, kas neid siin vähe on lõhutud,

siiski praegu nagu uued!“

Eesti Haridusliidu ajakiri

„VABAHARIDUSTÖÖ“

Ilmub 8 korda aastas.

Tellimise hind: aastas Kr. 1.20; 1/2 aastas 60 s. ja üksiknumber 15 s.
„VABAHARIDUSTÖÖ“ toimetuse ja talituse aadr.: Tallinn S. Roosikrantsi 12.

Tel. 6-52

